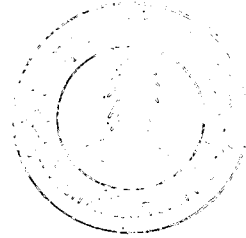

บทที่ ๒

การศึกษาชั้นมูลฐาน

ตอนที่ ๑

การศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาวิชาชีพพณิชยการ

ประวัติย่อการศึกษาวิชาชีพสาขาวิชาพณิชยกรรม

การศึกษาวิชาชีพพณิชยการได้เริ่มต้นขึ้นจากแนวความคิดของ พระวิสุรียศักดิ์ จัดทำโครงการศึกษา พ.ศ. ๒๔๔๑ ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ ๕ ในโครงการนี้ท่านได้กำหนดการจัดการศึกษาพิเศษว่า ชนิดการเล่าเรียนพิเศษขึ้นเป็นการเรียนจำเพาะสิ่งเป็นต้นว่า เรียนการค้าที่โรงเรียนการค้าและได้เสนอให้ตั้งโรงเรียนและวิทยาลัยจำเพาะวิชาความรู้สาขาวิชาชีพ ดังนี้

- พ.ศ. ๒๔๔๓ กำเนิดโรงเรียนประถมศึกษาพิเศษภาษาอังกฤษ วัดสัมพันธวงศ์
- พ.ศ. ๒๔๔๕ ย้ายไปอยู่วัดมหาพฤฒาราม เป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งแรกของประเทศไทย
- พ.ศ. ๒๔๕๓ เปิดโรงเรียนพณิชยการวัดราชบูรณะขึ้นอีกโรงเรียนหนึ่ง
- พ.ศ. ๒๔๕๖ โรงเรียนพณิชยการวัดราชบูรณะ ย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนเพาะช่าง
- พ.ศ. ๒๔๕๘ โรงเรียนพณิชยการวัดราชบูรณะ ย้ายไปรวมกับโรงเรียนพณิชยการวัดมหาพฤฒาราม ต่อมาย้ายไปอยู่ที่วัดแก้วฟ้าล่าง (สี่พระยา) เนื่องจากมีผู้สร้างตึกอุทิศให้เป็นสถานศึกษาของกระทรวงธรรมการชื่อว่าโรงเรียนพณิชยการวัดแก้วฟ้าล่าง
- พ.ศ. ๒๔๗๒ ย้ายนักเรียนหลักสูตรขั้นต้นมาอยู่ที่โรงเรียนวัดหัวลำโพง เป็นที่เรียนอีกแห่งหนึ่ง เนื่องจากมีนักเรียนมากขึ้น ส่วนชั้นสูงยังคงเรียนอยู่ที่โรงเรียนพณิชยการวัดแก้วฟ้าล่าง
- พ.ศ. ๒๔๗๓ ตั้งโรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยาขึ้นที่บางลำพู

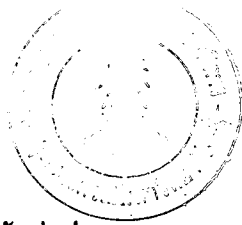
- พ.ศ. ๒๔๗๖ ตั้งโรงเรียนพณิชยการแผนกสูงขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนเสาวภาเรียกว่า
โรงเรียนพณิชยการเสาวภา
- พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนประถมพณิชยการขึ้นในส่วนภูมิภาค ๑๑ จังหวัดคือ ภูเก็ต
ปัตตานี ตรัง ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร สมุทรปราการ ชลบุรี แพร่ นครราชสีมา
และเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้จัดตั้งโรงเรียนประถมพณิชยการเพิ่มอีก ๔ แห่ง คือ สุราษฎร์ธานี สงขลา
เชียงราย และน่าน ในปีเดียวกันนี้ โรงเรียนพณิชยการวัดแก้วฟ้าล่าง ได้สอน
ทั้งชั้นต้นและชั้นสูง และรวมส่วนที่แยกไปเรียนที่วัดหัวลำโพง ให้ย้ายมาเรียนรวม
กันตามเดิม
- พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้ยกเลิกแผนกประถมพณิชยการ เปลี่ยนหลักสูตรใหม่ ให้นักเรียนที่เรียนสำเร็จ
มัธยมปีที่ ๓ เข้าเรียนหลักสูตรมัธยมพณิชยการปีที่ ๖ และชั้นมัธยมพณิชยการปี
ที่ ๘ อันเป็นชั้นสูงสุดขณะนั้น
- พ.ศ. ๒๔๘๐ ย้ายโรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยา ไปอยู่ที่วัดเทวราชกุญชร เปลี่ยนชื่อโรง
เรียนใหม่ว่า โรงเรียนพณิชยการเทวราชกุญชร โอนการศึกษาสายวิสามัญ
(สายอาชีพ) ของโรงเรียนวัดบพิตรพิมุข โดยยุบชั้น ม.๗-๘ เปิดสอนหลักสูตร
ประโยคอาชีวศึกษาชั้นสูง แผนกภาษาต่างประเทศ
- พ.ศ. ๒๔๘๑ เลิกล้มโรงเรียนพณิชยการในส่วนภูมิภาคไปจนหมดรวมทั้งโรงเรียนพณิชยการ
เสาวภา เนื่องจากขาดอุปกรณ์การสอน ขาดครู ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากโรง
เรียนเจ้าของสถานที่ ประกอบกับประชาชนในท้องถิ่นยังไม่นิยมในการเรียนวิชา
ชีพ ไม่ยอมให้บุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนประถมพณิชยการ
- พ.ศ. ๒๔๘๓ รวมโรงเรียนพณิชยการวัดเทวราชกุญชร กับโรงเรียนพณิชยการวัดแก้วฟ้าล่าง
เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า โรงเรียนพณิชยการพระนคร ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ให้นักเรียน
สำเร็จมัธยมปีที่ ๖ เข้าเรียน ๓ ปี จบหลักสูตรประโยคอาชีวศึกษาชั้นสูง และ
ต่อมาโรงเรียนพณิชยการพระนครได้ย้ายไปอาศัยเปิดสอนที่โรงเรียนวัดบพิตรพิมุข
- พ.ศ. ๒๔๘๗ โรงเรียนพณิชยการพระนคร ย้ายไปอยู่ที่วังบูรพาภิรมย์ เริ่มรับนักเรียนหญิง จัด
เป็นโรงเรียนสหศึกษา และในปีเดียวกันนี้ได้อพยพไปวังจันทน์เกษม จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา เนื่องจากสงคราม

- พ.ศ. ๒๔๘๘ โรงเรียนพิชยการพระนคร อพยพกลับมาที่วังบูรพาภิรมย์
- พ.ศ. ๒๔๙๐ โรงเรียนพิชยการพระนคร ย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวาย
- พ.ศ. ๒๔๙๒ โรงเรียนพิชยการพระนคร ย้ายมาอยู่ที่วังกรมหลวงชุมพรฯ เดิมซึ่งเป็นสถานที่ตั้งปัจจุบัน
- พ.ศ. ๒๕๐๐ ตั้งโรงเรียนพิชยการธนบุรี ระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง และตั้งโรงเรียนวัดพระเชตุพน ตั้งตรงจิตรวิทยาลัย สอนวิชาพิชยการ วิชาภาษาต่างประเทศ และวิชาเลขานุการ ที่วัดพระเชตุพน อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร
- พ.ศ. ๒๕๑๑ โรงเรียนพิชยการพระนคร เปิดสอนแผนกวิชาบริหารธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
- พ.ศ. ๒๕๑๒ รวมวิทยาลัยพิชยการพระนครกับโรงเรียนพิชยการพระนคร ให้ชื่อว่า วิทยาลัยพิชยการพระนคร
- พ.ศ. ๒๕๑๓ ตั้งโรงเรียนพิชยการบางนา อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร เปลี่ยนชื่อพิชยการवासกรี เป็นเรียนพิชยการพระนครศรีอยุธยาและเปลี่ยนชื่อโรงเรียนวัดเชตุพนตั้งตรงจิตร เป็นโรงเรียนพิชยการเชตุพน
- พ.ศ. ๒๕๑๔ เปลี่ยนชื่อโรงเรียนพิชยการธนบุรี เป็นวิทยาลัยพิชยการธนบุรี
- พ.ศ. ๒๕๑๖ ยกฐานะโรงเรียนพิชยการเชตุพน เป็นวิทยาลัยพิชยการเชตุพนและเปิดสอนระดับ ปวส. แผนกบัญชี แผนกเลขานุการ แผนกการตลาด ยกฐานะโรงเรียนวัดบพิตรพิมุข เป็นวิทยาลัยบพิตรพิมุข
- พ.ศ. ๒๕๑๗ ยกฐานะโรงเรียนพระนครศรีอยุธยาเป็น วิทยาลัยพระนครศรีอยุธยา ยกฐานะโรงเรียนพิชยการบางนาเป็นวิทยาลัยพิชยการบางนา

นอกจากนี้ได้เปิดสอนวิชาพิชยการในวิทยาลัยเทคนิคต่าง ๆ คือ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และวิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก ซึ่งสังกัดกองวิทยาลัย กรมอาชีวศึกษา

รับโอนโรงเรียนบุตรข้าราชการกองทัพบกส่วนกลาง แผนกอาชีวศึกษา มาสังกัดกรมอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ขึ้นเป็นวิทยาลัยให้ชื่อว่า วิทยาลัยจักรพงษ์สุวรรณารณ สังกัดกองวิทยาลัย กรม
อาชีวศึกษา และเปิดสอนแผนกวิชาพาณิชยกรรมด้วย

นอกจากนี้ได้เปิดสอนวิชาพาณิชยกรรม ในวิทยาลัยเทคนิคต่าง ๆ คือวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ
วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ และวิทยาลัย
เทคนิคพิษณุโลก ซึ่งสังกัดกองวิทยาลัย กรมอาชีวศึกษา

เนื่องจากการขยายตัวทางด้านธุรกิจพาณิชยกรรม ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ
ระบบวิสาหกิจเสรี ได้เป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง และนับวันจะทวีความสำคัญยิ่งขึ้น ซึ่งจำ
เป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีความชำนาญทางด้านวิชาการพาณิชย์ และโรงเรียนประเภทนี้ในส่วนภูมิภาค
ยังมีสอนน้อยแห่ง จึงทำให้สถานศึกษาที่เปิดสอนวิชาพาณิชยกรรมอยู่แล้ว ต้องเผชิญกับความกดดันจาก
ประชาชนที่ต้องการจะส่งบุตร ธิดา เข้าศึกษาเป็นอย่างมาก ฉะนั้น เพื่อเป็นการสนองความต้องการ
ของประชาชน ในส่วนภูมิภาคได้มีโอกาสเรียนวิชาชีพกว้างขวางขึ้น และเพิ่มจำนวนการรับนักเรียน
ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษาจึงได้พิจารณาเปิดสอนแผนกวิชาพาณิชยกรรมขึ้น
ในโรงเรียนเทคนิคและโรงเรียนอาชีวศึกษา (การช่างสตรีเต็ม) ในส่วนภูมิภาคขึ้นมีดังนี้

ปีการศึกษา ๒๕๑๓	เปิดสอนที่โรงเรียนการช่างสตรีเชียงใหม่
ปีการศึกษา ๒๕๑๔	เปิดสอนที่โรงเรียนการช่างสตรีภูเก็ต, นครศรีธรรมราช
ปีการศึกษา ๒๕๑๕	เปิดสอนที่โรงเรียนการช่างสตรีนครสวรรค์, อุตรธานี
ปีการศึกษา ๒๕๑๖	เปิดสอนที่โรงเรียนการช่างสตรีชลบุรี, อุบลราชธานี, ลำปาง นครราชสีมา โรงเรียนเทคนิคยะลา
ปีการศึกษา ๒๕๑๗	เปิดสอนที่โรงเรียนอาชีวศึกษาสระบุรี, สมุทรสงคราม, สมุทรปราการ, สุพรรณบุรี, นครปฐม, นราธิวาส, ตรัง, แพร่, ปัตตานี, เชียงราย, เลย, ขอนแก่น, มหาสารคาม, สุรินทร์ ฉะเชิงเทรา, โรงเรียนเทค- นิกยโสธร, โรงเรียนเทคนิคราชบุรี, โรงเรียนเทคนิคน่าน, โรงเรียน

การช่างเพชรบูรณ์, โรงเรียนการช่างจันทบุรี^๑

การศึกษาเอกชนในประเทศไทย

ความเป็นมาตอนที่ ๑

ในสมัยต้น ๆ ประวัติศาสตร์ไทย ปิตามารดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตรของตนเอง การเรียนหนังสือนอกบ้านเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยสุโขทัย พ.ศ. ๑๘๐๐-๑๘๒๐ การศึกษาแบบนี้วัดและพระราชวังเป็นผู้จัดขึ้นโดยไม่มีแบบแผน วิชาที่สอนได้แก่ภาษาไทย ภาษาบาลี และวิชาอื่น ๆ ที่ต้องการให้เป็นความรู้พื้นฐาน พ่อขุนรามคำแหงกษัตริย์องค์ที่ ๓ แห่งกรุงสุโขทัยได้คิดประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๑๘๒๐-๒๓๑๐ การศึกษาเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเด็กถูกส่งไปอาศัยอยู่กับพระในวัด เพื่อเรียนภาษาไทย ภาษาบาลี และเพื่อเตรียมตัวบวชพระ พระตั้งใจรับเด็กหนุ่มเหล่านี้ก็เพราะว่าท่านจะใช้เด็ก ๆ ทำจรรยาและทำงานในวัดพระจะสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่เด็กควรจะรู้ รวมทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี บุตรข้าราชการที่รับใช้ในหลวงต้องบวชพระก่อน เขาจึงจะได้รับแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการคำว่า "โรงเรียน" ในสมัยนั้นแตกต่างจากโรงเรียนในสมัยนี้มาก เพราะไม่มีอาคารเรียนโดยเฉพาะหรือหลักสูตรเฉพาะ พระทุกรูปจะจำกัดจำนวนนักเรียนเพื่อดูแล เพราะท่าน จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องอาหารและการดูแลเด็กทุกคน

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (๑๖๕๕-๑๖๘๘) จากจดหมายเหตุของ มงสิเออ ลานีเย กล่าวไว้ว่า เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ได้ทรงสร้างโรงเรียนราษฎรหลายโรงเรียน และจากจดหมายเหตุรายวันของบาทหลวง เดอซัวลี ซึ่งได้มาอยู่ในประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๒๒๔ ได้กล่าวถึงโรงเรียนราษฎร ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนศรีอยุธยา, โรงเรียนมัสแพนด และโรงเรียนสามเณร

^๑กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, "ประวัติย่อการศึกษาวิชาชีพสาขาพาณิชยกรรม" แนวโน้มศึกษาต่อวิชาชีพ ปีการศึกษา ๒๕๒๒ (กรุงเทพมหานคร, โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร ๒๕๒๒) หน้า ๑๔๕-๑๔๘

การศึกษาแบบก่อนนี้ได้ดำเนินการมาเรื่อย ๆ จนถึงสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. ๒๓๑๐-๒๓๒๔ และระยะต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๔-๒๔๑๑ มีเด็กชายเท่านั้นที่ได้เรียนหนังสือจากพระ เด็กหญิงจะอยู่บ้านหรือถูกส่งไปเป็นสนมในวัง เด็กหญิงจะเรียนรู้การทำครัว ดูแลรักษาบ้านและฝึกกิริยามารยาท

แม้ว่าประเทศไทยจะได้ติดต่อกับชาวยุโรปตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาแล้วก็ตาม การศึกษาก็ยังมีอยู่ในวัด แต่การติดต่อกับชาวยุโรปได้หยุดลงในระยะปลายกรุงศรีอยุธยาและระยะต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๓๔๔ ชาวบอร์ตุเกสได้เปิดกงสุลในกรุงเทพฯ ดังนั้นไทยจึงกลับมามีการติดต่อกับชาวยุโรปอีกครั้งหนึ่ง

พ.ศ. ๒๓๗๑ รัชกาลที่ ๓ พวกมิชชันนารี พเรสปีเทียนเรียน นิกายหนึ่งของศาสนาคริสต์ฝ่ายโปรเตสแตนต์ ซึ่งใช้การปกครองโดยพระที่มีศักดิ์เท่ากันหมด ได้เดินทางมายังประเทศไทยเพื่อสอนศาสนาแก่ชาวจีน มิชชันนารีเหล่านี้ไม่รู้ภาษาไทย ดังนั้นจึงไม่สามารถสอนศาสนาแก่คนไทยได้ ต่อมาพวกพเรสปีเทียนเรียนได้เรียนรู้ภาษาไทย พวกเขาจึงเริ่มสอนศาสนาคริสต์แก่คนไทยด้วยภาษาไทย พวกมิชชันนารีเหล่านี้เป็นผู้บุกเบิกจัดตั้งโรงเรียนราษฎรและการศึกษาละมัยใหม่ในประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ ๔ (คิงมงกุฎ) พ.ศ. ๒๓๔๔-๒๔๑๑ ปี พ.ศ. ๒๓๔๑ นางมีททูน (Mrs. Mattoon) มิชชันนารีชาวอเมริกันได้เริ่มรับเด็กลูกหลานที่มิใช่ชาวพม่าอาศัยอยู่ในชุมชน เข้าเรียนในโรงเรียนราษฎร พ.ศ. ๒๓๔๔ นางมีททูนได้เริ่มตั้งโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ โรงเรียนนี้ได้สอนภาษาไทย จึงถือว่าเป็นโรงเรียนราษฎรโรงเรียนแรกในประเทศไทย

พ.ศ. ๒๓๔๔ ในปีเดียวกันที่นางมีททูนเปิดโรงเรียนนั้น พวกมิชชันนารีพเรสปีเทียนก็ได้เปิดโรงเรียนขึ้นโรงเรียนหนึ่งใกล้วัดอรุณ (วัดแจ้ง) จังหวัดธนบุรี โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนกินนอน (Boarding School) จึงถือว่าเป็นโรงเรียนกินนอนโรงเรียนแรกในประเทศไทย โรงเรียนนี้ยังได้ให้เด็กชาวจีนเรียนโดยสอนด้วยภาษาจีนด้วย เมื่อโรงเรียนนี้จัดการศึกษาดีแล้วจึงร่วมกับโรงเรียนของนางมีททูน ปี พ.ศ. ๒๔๐๐ โรงเรียนกินนอนได้ถูกย้ายไปอยู่ตำบลสำเภา จังหวัดธนบุรี นักเรียนหญิงได้เรียนหนังสือเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๒ ภาษาที่ใช้สอนก็เปลี่ยนจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๓

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๓๑ บาทหลวงจอห์น เอकिन (John Akin) ชาวอเมริกัน ได้จัดตั้งโรงเรียนเด็กชายที่ตำบลภูเก็จ จังหวัดธนบุรี ชื่อโรงเรียนคริสเตียนไฮสกูล (The Christian High School) พ.ศ. ๒๔๓๓ โรงเรียนคริสเตียนไฮสกูลนี้ได้ย้ายไปอยู่ตำบลสำเหร่และรวมกับโรงเรียนพรเสปทิเยเรียนโรงเรียนแรกในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ โรงเรียนนี้ก็ได้อพยพจากตำบลสำเหร่ไปอยู่ที่ถนนประมวล กรุงเทพฯ และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนไฮสกูล (Bangkok Christian High School) จึงเป็นโรงเรียนราษฎร์โรงเรียนแรกในประเทศไทยที่เปิดในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน โรงเรียนนี้ชื่อโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย

โรงเรียนราษฎร์ได้ขยายเพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่นในปี พ.ศ. ๒๔๑๗ มีโรงเรียนหนึ่งชื่อโรงเรียนกุลสตรีวังหลัง (Kunsatree Wang Lang School) ก็เปิดสอน ซึ่งเดิมนี้ได้แก่โรงเรียนอัสสัมชัญ (Assumption School) โรงเรียนเหล่านี้เป็นโรงเรียนที่พวกมิชชันนารีสนับสนุน

โรงเรียนราษฎร์ที่คนไทยเป็นเจ้าของยังไม่เริ่มมีจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๔๘ โรงเรียนราษฎร์ที่เอกชนคนไทยเป็นเจ้าของโรงเรียนแรกได้แก่โรงเรียนบำรุงวิทยา (Bamrung Wittaya School) ซึ่งลงทะเบียขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเริ่มต้นบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการในการประสานงานด้านโรงเรียนราษฎร์

ตามประวัติศาสตร์ รัชกาลที่ ๔ (คิงมงกุฎ) มีความสนพระทัยในการศึกษามาก ปี พ.ศ. ๒๔๐๔ พระองค์ทรงจ้างสตรีชาวอังกฤษ มาสอนภาษาอังกฤษแก่พระราชโอรสในระยะสั้น ราชโอรสองค์หนึ่งทรงศึกษาภาษาอังกฤษต่อมาได้เป็นคิงจุฬาลงกรณ์ (รัชกาลที่ ๕) คิงมงกุฎจึงเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่สนพระทัยระบบการศึกษาแบบยุโรป แต่โชคร้ายพระองค์ทรงสวรรคตก่อนที่จะได้ดำเนินรายการศึกษา

คิงจุฬาลงกรณ์ (รัชกาลที่ ๕) ได้ครองราชสมบัติเมื่อ ๒ ตุลาคม ๒๔๑๑ พระองค์ทรงปฏิบัติตามพระราชบิดา โดยการสร้างโรงเรียนมหาดเล็กหลวง (Royal Pages' School) ในวังเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔ โรงเรียนนี้จึงเป็นโรงเรียนสมัยใหม่โรงเรียนแรกในประเทศไทย วิชาที่สอนก็คือ เลขคณิต เบื้องต้น ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สอนให้รู้จักวิธีรับใช้ เป็นมหาดเล็กหลวง โรงเรียนมหาดเล็กหลวงต่างจากโรงเรียนวัดในสมัยนั้น โรงเรียนจะมีสถานที่เฉพาะเพื่อเรียนหนังสือ ครูเป็น

ขรവാส มีกำหนดเวลาเรียนและจะให้เด็กของราชตระกูลและของคนที่มีศักดินาได้เรียนเท่านั้น

พ.ศ. ๒๔๒๗ ประมาณ ๕๐ ปี หลังจากการจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์โรงเรียนแรก โรงเรียนหลวงโรงเรียนแรกสำหรับคนสามัญก็ได้เปิดสอนในบริเวณวัดพรหมพาราม ปีต่อมาในหลวงจึงประกาศให้บิดามารดาส่งบุตรหลานเข้าเรียน โรงเรียนสำหรับคนสามัญโรงเรียนแรกไม่นิยม เพราะบิดามารดาคิดว่า เด็กของตนถูกฝึกให้ไปเป็นทหารในหลวงต้องแก้ความเข้าใจผิด โดยการทำให้บิดามารดาของเด็กเชื่อว่า พระองค์มีพระประสงค์ให้เด็กได้รับการศึกษา

พ.ศ. ๒๔๒๙ มีโรงเรียนทั้งหมด ๓๔ แห่งในประเทศ ครู ๘๑ คน และนักเรียน ๑,๙๔๔ คน

พ.ศ. ๒๔๔๘ กระทรวงศึกษาธิการเริ่มควบคุมโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีเพียง ๔ โรงเรียน

พ.ศ. ๒๔๖๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงโปรดให้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์เพื่อควบคุมโรงเรียนราษฎร์ทั่วราชอาณาจักร และเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎ และ ระเบียบเกี่ยวกับโรงเรียนราษฎร์

ความเป็นมาตอนที่ ๒

การศึกษาเอกชนได้มีส่วนในการจัดการศึกษาในประเทศไทยมาเป็นเวลานานในระยะต้น ๆ มีโรงเรียนเอกชนโรงเรียนหนึ่งชื่อว่า "โรงเรียนเฉลยศักดิ์" ซึ่งเปิดสอนวิชาสามัญในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีโรงเรียนเอกชนอีกแบบหนึ่ง ชื่อโรงเรียนเฉลยศักดิ์พิเศษ ซึ่งเปิดสอนภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทยเดิม ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาฮินดี

กระทรวงศึกษาธิการเริ่มควบคุมโรงเรียนเอกชนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๘ ในระยะนั้นมีโรงเรียนเอกชนเพียง ๔ โรงเรียนเท่านั้น ปี พ.ศ. ๒๔๖๑ รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชนเป็นครั้งแรก และมีจุดประสงค์เพื่อจะตรวจนิเทศโรงเรียนเอกชนทั่วราชอาณาจักรและเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎ และ ระเบียบโรงเรียนเอกชน

ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ รัฐบาลประกาศพระราชบัญญัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๗๖ และ

จัดตั้งกองโรงเรียนราษฎร์ ในกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อควบคุมโรงเรียนราษฎร์ทั้งหมด

พ.ศ. ๒๔๗๔ รัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พุทธศักราช ๒๔๗๔ และ พ.ศ. ๒๔๘๗ รัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พุทธศักราช ๒๔๘๗ กำหนดให้เจ้าของโรงเรียนราษฎร์มีทรัพย์สิน หรือมีฐานะพอที่จะตั้งโรงเรียนได้ มิได้กำหนดว่าผู้จะเป็นเจ้าของต้องมีอาชีพอะไร ผู้จัดการโรงเรียนจะต้องมีความรู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าประโยคประถมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองว่า เทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น ครูใหญ่ โรงเรียนที่เปิดสอนไม่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาจะต้องมีวิทยฐานะสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าประโยคครูมูลหรือเป็นผู้มีวิทยฐานะซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองว่า เทียบได้ไม่ต่ำกว่าโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นมัธยมสามัญศึกษา หรือมัธยมวิสามัญศึกษาขึ้นไป จะต้องมีความรู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าประโยคครูประถมศึกษาหรือเป็นผู้มีวิทยฐานะซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองว่า เทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น ครูจะต้องได้รับประกาศนียบัตรครู หรือสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้มีวิทยฐานะซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองว่า เทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น เว้นแต่ในกรณีซึ่งไม่อาจให้เป็นตามกำหนดนี้ได้ ก็ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดวิทยฐานะของครู เพียงสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๓ สำหรับครูสอนเฉพาะวิชาชีพหรือวิชาพิเศษอื่นไม่ต้องมีวิทยฐานะตามที่กำหนด แต่ต้องมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพหรือวิชาพิเศษที่ตนจะสอนนั้น และมีโรงเรียน ๖ ประเภท คือ อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมสามัญศึกษา มัธยมวิสามัญศึกษา อาชีวศึกษา และการศึกษาพิเศษ นอกจากนี้มีการควบคุมโรงเรียนการอุดหนุนโรงเรียนการถอนใบอนุญาตนและบทลงโทษ

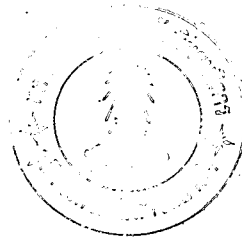
พ.ศ. ๒๕๑๔ ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๘๗ ในบางเรื่อง ได้แก่การเพิ่มอำนาจให้พนักงานเจ้าหน้าที่โรงเรียนราษฎร์ในการปฏิบัติหน้าที่การอุดหนุนส่งเสริมและช่วยเหลือโรงเรียนครูใหญ่และครู การคุ้มครองการทำงานและการส่งเคราะห์ครูใหญ่และครู การถอนใบอนุญาตนและมาตรการกวฬพิเศษ และคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้งหมดนี้เป็นอดีตที่ผ่านมาเท่านั้น ในอนาคตอัน

ใกล้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์อาจมีการแก้ไขอีก^๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ "การศึกษาเอกชนใน
ประเทศไทย" วารสารการศึกษาเอกชนฉบับคู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนราษฎร์ (กรุงเทพมหานคร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ๒๕๒๒)

ตอนที่ ๒

การศึกษาเกี่ยวกับสื่อการสอนและโสตทัศนูปกรณ์

ประเภทสื่อการสอน

ศาสตราจารย์สำเภา วรางกูร^๑ อดีตหัวหน้าภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แยกประเภทสื่อการสอนออกเป็น ๓ ประเภทคือ

๑. วัสดุและเครื่องมือที่ไม่ต้องฉาย ได้แก่ วัสดุเครื่องมือที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องฉายและจอ เช่น รูปภาพ แผนภูมิ กราฟ ของจริง ของตัวอย่าง หุ่นจำลอง ลูกโลก แผนที่ ทรานสดัมป์ ป้าย นิเทศ ฯลฯ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทัศนศึกษา การแสดงละคร นิทรรศการ การสาธิต และการทดลอง เป็นต้น

๒. วัสดุและเครื่องมือที่ต้องฉาย ได้แก่ สิ่งที่ต้องใช้เครื่องฉาย เช่น สไลด์ फिल्मสตริป फिल्मลู่ฟ. แผ่นภาพโปร่งใส ภาพยนตร์ ภาพทึบแสง บรรดาสิ่งที่จะนำไปฉายเหล่านี้มีคำรวมเรียกว่า "วัสดุ" ส่วนเครื่องซึ่งใช้ฉายได้แก่ เครื่องฉาย ภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉาย फिल्मสตริป เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทึบแสง เครื่องฉายภาพจุลทัศน์ เหล่านี้เรียกว่า "อุปกรณ์"

๓. โสตวัสดุและอุปกรณ์ได้แก่ วัสดุและอุปกรณ์เกี่ยวกับเสียง เช่น แผ่นเสียง เทป และเครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องเทป เครื่องรับวิทยุ เครื่องขยายเสียง

ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์^๒ อดีตหัวหน้าหน่วยเทคโนโลยีทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑สำเภา วรางกูร "คำบรรยายวิชาโสตทัศนศึกษาเบื้องต้น" แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๑ (จัดสำเนา)

^๒ชัยยงค์ พรหมวงศ์ "สื่อการสอนและชุดการสอน" ระบบสื่อการสอน" (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๒)

ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้ ๓ ประเภท คือ

๑. วัสดุ หมายถึงสิ่งช่วยสอนที่มีการผูกพัน สัมผัสได้ เช่น วัสดุพิมพ์ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

๒. อุปกรณ์ หมายถึงสิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายรูป เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ

๓. กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิตทดลอง และกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูทำขึ้นและมีนักเรียนปฏิบัติ

เวอร์นอน เอส เฮอร์ลัค และ โด널ด์ พีอีลีย์^๑ (Vernon S Gerlach and Donald P Ely) ได้แยกสื่อการสอนออกเป็น ๗ ประเภทคือ

๑. ของจริงและตัวบุคคล รวมทั้งสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ เช่น การสาธิต การทดลอง การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

๒. สื่อการสอนประเภทภาษาพูด หรือภาษาเขียน หมายถึงคำพูด คำบรรยาย วัสดุตีพิมพ์ คำอธิบายในสไลด์ ฟิล์มใสตริป แผ่นภาพโปร่งแสง ฯลฯ

๓. วัสดุกราฟฟิก เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ โปสเตอร์ การ์ตูน แผนที่ ลูกโลก ภาพวาด ฯลฯ วัสดุประเภทนี้นอกจากจะนำมาใช้โดยตรงแล้ว ยังปรากฏในหนังสือ ตำรา แบบเรียน หนังสืออ้างอิงต่าง ๆ บนแผ่นภาพโปร่งแสง ในฟิล์มใสสไลด์ เป็นต้น

๔. ภาพนิ่ง เป็นภาพที่ได้จากการถ่ายภาพ ได้แก่ภาพถ่ายทั่วไป อาจใช้โดยลำพัง หรือใช้กับเครื่องฉายภาพที่ขยายให้ขนาดตามต้องการ นอกจากนี้ยังหมายถึงสไลด์ขนาด ๓๕ มิลลิเมตร

^๑Vernon S Gerlach, "Type of Media" Teaching and Media: A Systematic Approach, (New Jersey, Prentice Hall: 1971) p. 287

ซึ่งเป็นสไลด์ที่ใช้กันทั่วไป ได้จากการถ่ายด้วยฟิล์มขนาด ๓๕ มิลลิเมตร และฟิล์มสตริป ซึ่งถ่ายด้วยฟิล์มขนาดเดียวกันกับสไลด์ โดยแบ่งแต่ละฟิล์มออกเป็น ๒ ภาพ

๕. ภาพเคลื่อนไหว ได้แก่ภาพยนตร์และโทรทัศน์

๖. การบันทึกเสียงได้แก่เสียงจากเทปบันทึกเสียง จากแผ่นเสียง จากร่องเสียงของฟิล์มภาพยนตร์ ฯลฯ วัสดุประเภทนี้จัดอยู่ในสื่อการสอนประเภทคำพูด และการเขียนด้วย แต่ต้องใช้กับอุปกรณ์อื่นประกอบจึงจะได้ยินเสียง

๗. สื่อประเภทโปรแกรม เป็นสื่อการสอนที่แสดงขั้นตอนในสิ่งที่จะสอน อาจใช้สื่อประเภทสัญลักษณ์ ทิศทางวัสดุ หรือโสตทัศนวัสดุ เข้าช่วย เช่นแบบเรียนโปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้กับเครื่องช่วยสอนหรือใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ และสื่อที่ใช้ในการสอนแบบศูนย์การเรียน ซึ่งจัดสื่อการสอนอยู่ในรูปของชุดการสอน โดยกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์เป็นที่สอดคล้องกันในรูปแบบของสื่อประสม มาช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การแบ่งโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ตามแบบ

Louis Shores¹ ได้แบ่งประเภทของโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ไว้ดังนี้

๑. Printed Materials คือสิ่งที่พิมพ์ได้แก่

หนังสือแบบเรียน

หนังสืออุเทศก์

หนังสืออ่านประกอบ

นิตยสารหรือวารสาร

๒. Graphic Materials วัสดุกราฟฟิค ได้แก่

รูปภาพ

¹ Louis Shores, Instructional Materials: An Introduction for Teachers, (New York, Ronald Press Co.,: 1960) p. 20

ของจริง

แหล่งวิชาในชุมชน

๓. Project Materials and Equipments วัสดุเครื่องฉาย ได้แก่

เครื่องฉายภาพนิ่ง

เครื่องฉายภาพยนตร์

เครื่องฉายภาพจุลทรรศน์

๔. Transmission วัสดุถ่ายทอดเสียง ได้แก่

เครื่องเล่นแผ่นเสียง

เครื่องรับวิทยุ

เครื่องรับโทรทัศน์

คณะกรรมการแผนกนิทรรศการ^๑ ได้แบ่งประเภทของวัสดุอุปกรณ์ไว้ดังนี้

๑. วัสดุลายเส้น (Graphic Materials) ได้แก่

กระดานคำ

แผนที่และลูกโลก

การ์ตูน

ภาพโฆษณา

กราฟ

แผนภูมิ

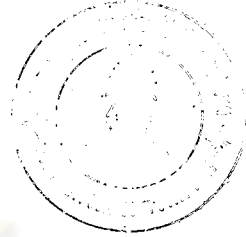
แผ่นป้ายผ้าสำลี

ป้ายนิเทศ

๒. วัสดุมีทรง (Solid Materials) ได้แก่

^๑คณะกรรมการแผนกนิทรรศการอุปกรณ์การศึกษา นิทรรศการอุปกรณ์การศึกษา

ไดออรามา
 พิพิธภัณฑ์โรงเรียน
 หุ่นล้อแบบ
 หุ่นจำลอง
 ของตัวอย่าง
 ของจริง

๓. โสตวัสดุ (Auditory Materials) ได้แก่

ระบบขยายเสียง
 เครื่องบันทึกเสียง
 เครื่องเล่นจานเสียง
 เครื่องรับวิทยุ

๔. ภาพนิ่ง (Still Pictures) ได้แก่

ภาพผนัง
 สมุดภาพ
 ภาพสามมิติ
 ภาพเขียน
 รูปภาพ
 ภาพถ่าย

สไลด์
 ฟิล์มสตริป

ภาพโปร่งแสง

ภาพตัด (Cut outs)

๕. กิจกรรมร่วม (Activities) ได้แก่

โครงการ

การแสดงละคร
 การแสดงบทบาท
 การศึกษานอกสถานที่
 นิทรรศการ
 การสาธิต
 การทดลอง
 กระดาษทราย

คุณค่าของสื่อการสอน

เอ็ดการ์ เดล^๑ (Edgar Dale) ได้สรุปรวมถึงคุณค่าของสื่อการสอนไว้ดังนี้

๑. สื่อการสอนช่วยสร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรมขึ้นในความคิดของผู้เรียน การฟังเพียงอย่างเดียวนั้น ผู้เรียนจะต้องใช้จินตนาการเข้าร่วมด้วย เพื่อให้เห็นสิ่งที่เป็นนามธรรมเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมในความคิด แต่สำหรับสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้เรียนย่อมไม่มีความสามารถจะทำได้ การใช้อุปกรณ์เข้าช่วยทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสร้างรูปธรรมขึ้นในใจได้
๒. สื่อการสอนช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถใช้ประสาทสัมผัสได้ด้วย ตา หู และการเคลื่อนไหวจับต้องได้ แทนการฟังหรือพูดเพียงอย่างเดียว
๓. เป็นรากฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ และช่วยความทรงจำอย่างถาวรผู้เรียนสามารถจะนำประสบการณ์เดิมไปสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้เมื่อมีพื้นฐานประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้ว
๔. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทางความคิด ซึ่งต่อเนื่อง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เป็นความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องของสิ่ง ต่าง ๆ เช่น เวลา สถานที่ วัฏจักร ของสิ่งมีชีวิต

¹Edgar Dale, Audio-Visual Method in Teaching, (New York The Dryden Press; 1969) p. 139

๕. ช่วยเพิ่มทักษะในการอ่าน และเสริมสร้างความเข้าใจ ความหมายของคำใหม่ ๆ ให้มากขึ้น ผู้เรียนที่อ่านหนังสือช้า ก็สามารถอ่านและเสริมสร้างความเข้าใจในความหมายของคำใหม่ ๆ กับพวกที่อ่านเร็วได้ เพราะได้ยินเสียงและได้เห็นภาพประกอบไปพร้อมกัน

บทบาทและลักษณะพิเศษของสื่อการสอน

อีริคสัน^๑ (Erickson) ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อการสอนไว้ดังนี้

๑. สื่อการสอนจะช่วยจัดประสบการณ์ของนักเรียนให้มากขึ้น
๒. สื่อการสอนช่วยให้ครูจัดหาแหล่ง เนื้อหาวิชาที่มีความหมาย
๓. สื่อการสอนช่วยให้ครูมีการแนะนำ และควบคุมนักเรียนให้มีปฏิริยาตอบสนองในทางที่พึงปรารถนา กับสิ่งเร้าของสภาพการเรียนรู้
๔. สื่อการสอนช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป
๕. สื่อการสอนช่วยให้ครูได้บรรลุตามวัตถุประสงค์
๖. สื่อการสอนช่วยให้ครูสอน เนื้อหาได้ง่ายขึ้น
๗. สื่อการสอน เป็น เครื่องมือที่จะช่วยให้ครูสอนได้รวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

สื่อการสอนกับการเรียนรู้

สื่อการสอนทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น ประหยัดเวลา สามารถช่วยถ่ายทอดความคิดระหว่างครูกับนักเรียน ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องราวที่ครูสอนได้เร็วและทำให้จำได้อย่างถาวร สื่อการสอนจึงมีความจำเป็นในการสอน เพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก ทำให้ต้องสอนเนื้อหามากขึ้น จำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น สื่อการสอนจึงมีความสำคัญในการสอนที่จะเน้นเอกัตบุคคลให้มีประสิทธิภาพการอพยพเคลื่อนย้ายของสังคมชนบทเข้ามาในเมืองทำให้เกิดปัญหาทางการศึกษาของนักเรียนที่มีภูมิหลังความรู้แตกต่างกัน ครูต้องรู้จักใช้สื่อการสอนและเทคนิคที่จะ

¹Carlton W.H. Erickson, Administration Instructional Media Programmes, (New York, The Macmillan Company: 1971) p. 106

ทำให้นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันสนใจในบทเรียน สื่อการสอนจึงมีความจำเป็นต่อการเรียน การสอนในฐานะตัวกลางที่จะช่วยในการ เปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อโรงเรียน ต่อความรู้ความเข้าใจในวิทยาการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ครูต้องสอน เนื้อหาวิชามากขึ้น ดังนั้นสื่อการสอนจึงเพิ่มพูนความสำคัญในตัวของมันเองขึ้นดังนี้^๑

๑. การที่จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น สื่อการสอนจึงมีความสำคัญในการสอน ปรับปรุง การสอน เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน

๒. สื่อการสอนจะช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานหรือภูมิหลังของนักเรียนที่แตกต่างกันอัน เนื่อง มาจากการย้ายจากถิ่นอื่น ๆ ไปเรียนรวมกันในกลุ่มชน หากครูรู้จักใช้สื่อการสอนและมีเทคนิคที่ดีพอ

๓. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์หรือพื้นภูมิหลังดีแล้ว ย่อมต้องการครูที่มีวิธีการสอนที่ดี สื่อ การสอนจะช่วยทำให้การสอนของครูบรรลุเป้าหมาย

๔. นักเรียนที่อยู่ในสภาพเสียเปรียบหรือผู้ยากไร้ อาจได้ประโยชน์จากสื่อการสอนที่ครู จัดเตรียมไว้

การเลือกสื่อการสอน

อีริคสัน^๒ (Erickson) ได้ให้คำแนะนำว่าครูควร เลือกสื่อการสอนโดยพิจารณาจาก คำถามต่อไปนี้

๑. สื่อการสอนนั้นเป็นประโยชน์ต่อหน่วยการสอนและเป็นกิจกรรมในการแก้ปัญหาหรือ

^๑ชัยยงค์ พรหมวงศ์ มิติที่ ๓ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เอกสารประกอบ คำบรรยายวิชาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๒ (ขัดสำเนา)

^๒Carlton W.H. Erickson, Administration Instructional Media. Pro- grammes, p. 97

ประสบการณ์เฉพาะหรือไม่

๒. เนื้อหาที่ต้องใช้สื่อความหมายด้วยการใช้สื่อการสอนนั้น เป็นประโยชน์และสำคัญแก่นักเรียน ชุมชน และสังคมหรือไม่
๓. สื่อการสอนนั้น เป็นสิ่งที่สร้าง เหมาะแก่่วัตถุประสงค์ของการสอน หรือเป้าหมายของนักเรียนหรือไม่
๔. มีการตรวจสอบระดับความยากของวัตถุประสงค์ของการสอน เกี่ยวกับความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะคิด และความนิยมหรือไม่
๕. สื่อการสอนนั้นให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ทางการคิดโต้ตอบ การอภิปราย และการศึกษาหรือไม่
๖. เนื้อหานั้นสอนในรูปของปัญหา และกิจกรรมของนักเรียนหรือไม่
๗. สื่อการสอนนั้นให้แนวความคิดที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
๘. สื่อการสอนนั้นให้เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับขนาด อุณหภูมิ น้ำหนัก ความลึก ระยะทางการกระทำ กลิ่น เสียง สี ความมีชีวิต และอารมณ์หรือไม่
๙. สื่อการสอนนั้นมีรสนิยมนหรือไม่
๑๐. สื่อการสอนนั้นปรับให้เข้ากับวัตถุประสงค์ของการสอนที่พึงปรารถนาได้หรือไม่
๑๑. สื่อการสอนนั้นให้ความแน่นอนและทันสมัยหรือไม่
๑๒. สื่อการสอนนั้นใช้ในห้องเรียนธรรมดาได้หรือไม่
๑๓. เนื้อหาความรู้ของสื่อการสอนมีตัวอย่างให้มากหรือไม่

วิรุฬห์ สีลาพฤทธิ์^๑ ได้ให้ข้อเสนอแนะในทางการเลือกสื่อการสอนไว้ว่า หลังจากที่ได้พิจารณาเนื้อหา จำกัดขอบเขตของวัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์รวมเดิมแล้ว ในการใช้สื่อเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ควรจะเลือกโดยอาศัยหลักเกณฑ์ในการเลือก ๕ ประการด้วยกันคือ

๑. สื่อนั้นเหมาะสำหรับการสอนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
๒. สื่อนั้นเล็งผลยังระดับความ เข้าใจของนักเรียนหรือไม่
๓. ค่าใช้จ่ายในการใช้สื่อการสอนนั้นคุ้มกับผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนของนักเรียนหรือไม่
๔. สื่อนั้นหามาใช้ได้สะดวกหรือไม่ในเวลาที่ต้องการ
๕. คุณภาพทางเทคนิคของสื่อ เช่น วัสดุ อ่านได้ชัดเจนหรือไม่

การใช้สื่อการสอนประกอบการสอนให้ได้ผลดี^๒

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดในเรื่องการใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอนทั้งชนิดที่ครูจัดทำขึ้นเอง และชนิดที่ต้องหาซื้อ มา เป็นเรื่องอำนวยความสะดวกในการสอนได้มาก คือทำให้บทเรียนเป็นที่น่าสนใจ นักเรียนเกิดความสนุกสนานในบทเรียนหุ่นเวลาในการเรียนการสอน ทำให้จำได้อย่างถาวร ทั้งยังทำให้ครูสอนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น ผู้ที่ทำให้สื่อการสอนมีค่าในการเรียนการสอนนั้น ก็คือ ครู เพราะถ้าครูใช้ไม่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ถึงวัสดุสื่อการสอนนั้นจะมีมากเพียงใด ก็จะไม่บังเกิดผลดีได้เลย การใช้ของครูเป็นสิ่งที่สำคัญ คือต้องมีการวางแผนการใช้เพื่อนำวัสดุสื่อการสอนไปใช้กับนักเรียน ถ้าขาดแผนการล่วงหน้าแล้ว จะทำให้สูญเสียเวลาและแรงงานของครูและนักเรียน ดังนั้น ก่อนที่จะนำสื่อการสอนไปใช้ ครูควรเตรียมการวางแผนเป็นขั้น ๆ

^๑วิรุฬห์ สีลาพฤทธิ์ สื่อการสอนและการเรียนรู้ (อัครสำเนา) หน้า ๒๓

^๒บุญเหลือ ทองเยี่ยม และสุวรรณ นาฏ, การใช้สื่อการสอน (กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๒๐) หน้า ๑๕๕

ดังนี้

๑. การเลือกวัสดุ สื่อการสอนเพื่อประกอบการเรียนการสอน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของครูที่จะเลือกสื่อ นั้นให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน ในการใช้สื่อประกอบการสอนนั้น ครูจะใช้ได้ ๕ วิธีด้วยกันคือ

๑. ใช้เป็นบทนำเพื่อเร้าความสนใจของเด็ก
๒. ใช้ในการอธิบายในบทเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงในระยะเวลาอันสั้น
๓. ใช้ขยายความรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น
๔. ใช้สรุปเนื้อหาวิชาในบทเรียน
๕. ใช้ทดสอบความรู้

ในการเลือกวัสดุอุปกรณ์ควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ คือ

๑. เกี่ยวกับครู พิจารณาถึงพื้นฐานความเข้าใจของครูเองว่ามีสั้วมเข้าใจในการใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนมากเพียงใด ควรใช้อุปกรณ์การสอนอะไร จึงจะเข้ากับวัตถุประสงค์นั้น
๒. เกี่ยวกับนักเรียน เมื่อจะใช้อุปกรณ์สื่อการสอน ควรพิจารณาถึงวัย และระดับชั้นของเด็กด้วย อุปกรณ์ควรเป็นที่สนใจตรงกับความรู้ของเด็ก และส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่ม หรือมีกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วย
๓. เกี่ยวกับบทเรียน อุปกรณ์การสอนจะต้องมีคุณสมบัติตรงกับจุดมุ่งหมายของครู และสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน และเป็นสิ่งที่นักเรียนควรจะได้ทราบ การนำไปใช้ให้พอเหมาะกับเวลาไม่มากหรือน้อยเกินไป

๔. เกี่ยวกับอุปกรณ์ เลือกวัสดุราคาถูก หาได้ง่าย และมีทั่วไปในท้องถิ่น ใช้ง่าย ไม่เปลืองเวลาขณะที่ใช้ และต้องอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี

๒. การเตรียมตัวครู การจัดเตรียมสื่อการสอนที่จะตรงกับความต้องการได้ทุกประการ ผู้สอนต้องหาวิธีที่เหมาะสมที่สุด ก่อนการใช้ต้องทดลองหรือศึกษาริธีการใช้ก่อน การเตรียมล่วงหน้า จะช่วยให้

๑. ผู้สอนคุ้นเคยกับอุปกรณ์ก่อนนำไปใช้จริง
๒. ทำให้ผู้สอนเชื่อมั่นในตนเอง
๓. ใช้อุปกรณ์ได้ทันทีตามเวลาที่กำหนด
๔. เป็นการแสดงว่า ครูได้เตรียมแผนการสอนเรียบร้อย
๕. เนื้อหาวิชาเข้ากับสื่อการสอน

๓. การเตรียมชั้นเรียน ก่อนจะนำสื่อการสอนไปใช้ประกอบการเรียนการสอน ครูควรเตรียมสิ่งเหล่านี้คือ

๑. จัดวัสดุสื่อการสอนเรียงตามลำดับการใช้ก่อนหลัง
๒. ตรวจสอบที่นั่ง แสงสว่าง ทางระบายอากาศ

๓. ถ้าเป็นอุปกรณ์พวกเครื่องฉาย ครูต้องติดตั้งก่อนเวลาฉายจริงอย่างน้อยครึ่ง ชั่วโมง หากมีปัญหาจะได้แก้ไขได้ทันทีทั้งที่

๔. เตรียมนักเรียนให้พร้อม ด้วยกำรแนะนำถึงความประสงค์ในการนำอุปกรณ์นั้น มาประกอบการเรียนการสอน

๔. การสอน เมื่อนำสื่อการสอนนั้นมาออกแสดง ควรคำนึงถึง

๑. สื่อการสอนที่นำมาใช้ในห้องเรียนนั้น ต้องมีขนาดใหญ่ นักเรียนสามารถเห็น
ได้ทั้งชั้น

๒. เสียงพูดต้องได้ยินชัดเจน

๓. วัสดุที่ใช้ ควรถือให้เด็กทุกคนได้เห็น นานพอจะทำให้เข้าใจในสำคัญที่
ครูต้องการให้เห็น

๔. เมื่อวัสดุที่ใช้มีแสงสว่างมาก จึงหลีกเลี่ยงการสะท้อนแสง

๕. เมื่อต้องการใช้สื่อการสอนในห้องมืด เช่นภาพยนตร์ พยายามจัดห้องมิให้
เกิดขาทางระบายอากาศ

๖. ระหว่างที่ใช้สื่อการสอนนั้น ถ้านักเรียนไม่เข้าใจ ให้กลับไปใช้ซ้ำอีกครั้ง

๗. ภายหลังจากใช้สื่อการสอนบางอย่างเช่น รูปภาพที่ฝึกแล้ว ก็ควรติดไว้บน
กระดานนิเทศ เพื่อให้โอกาสกับเด็กที่เรียนช้าได้ศึกษาซ้ำอีก

๘. การวัดผล เพื่อทดสอบดูว่าการจัดสื่อการสอนนั้นให้สอดคล้องกับการดำเนินการสอน
หรือไม่ ได้บรรลุผลสมความมุ่งหมายมากเพียงใด นักเรียนได้ความรู้ความเข้าใจกว้างขวางขึ้นหรือ
ไม่และเป็นทางค้นหาข้อบกพร่องในการใช้สื่อการสอนเพื่อเป็นแนวทางที่จะแก้ไขครั้งต่อไปด้วยการ
วัดผล จะทำในระหว่างการใช้หรือภายหลังจากการใช้ ซึ่งอาจจะใช้ในรูปแบบของการอภิปราย ถามปากเปล่า
หรือให้เขียนก็ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย